

Presenting a model of factors affecting social unrest and its effect on observing behavioral norms in stadiums

Masoud Naderian Jahromi^{1*}, Elham Akhavan¹

1. Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Received: 2021/08/02

Accepted: 2021/09/01

Research Paper

Abstract

Objective: In order to provide a comprehensive and coherent view of social turmoil, the purpose of this study was to design a multilevel model of social turmoil and its effect on the observance of behavioral norms in stadiums.

Methodology: The research was applied in terms of purpose and mixed in terms of implementation method (qualitative and quantitative). The statistical population of the research in the first part included existing and available research in valid scientific databases in the field of social turmoil and in the second part was the spectators and managers of football clubs in 1398. Sampling was performed by purposive and available methods. The identification of the desired factors was done by meta-combination method and determining the relationships between them with the help of interpretive structural modeling.

Results: The results showed social turmoil at four social levels (global developments and cultural transition, lack of justice in resource distribution, culture industry and lack of agreement on the fundamental values of society), organizational level (base incompatibilities, functional inconsistency of community institutions, non-legislative Necessary and weak (lack of necessary structures), group (ethnicity and sports teams, politicians entering the field of sports, informal groups) and individual level (personal characteristics, family history, lack of self-management, internal and external motivation, economic poverty) was classified. The results also showed that there is a statistically significant inverse relationship between the two variables of feeling social turmoil and the degree of observance of spectator behavioral norms

Conclusion: Managers of clubs and stadiums should consider legal facilities for sports spectators as good citizens. The People's Police should be formed by the fan club from among the spectators and the necessary preparations should be made for each match by the officials, and they should make careful and appropriate plans before the match in accordance with the rules and standards.

Considering the results of the research which showed that the more control and the possibility of punishment for the norm-breakers, the more the development of the principles of fair play increases and the more the beauty of the sport and its enjoyment, so it is suggested that Sports clubs should be organized in a systematic manner and have a serious and effective participation in the development of a moral charter in accordance with the cultural conditions of Iranian society. It is also suggested that spectator rights in sports environments, both before and during competitions, in which the behavioral, verbal and behavioral indicators of officials and police with spectators are precisely defined and to train it through training sessions. Hold public events and workshops. It is suggested that during a systematic and continuous process, good and law-abiding spectators be identified and encouraged through the fan club, and that the managers of clubs and stadiums consider facilities for sports spectators as good citizens according to the law. It is suggested that the People's Police be formed by the fan club from among the spectators and that the necessary preparations be made for each match by the officials, and that they make careful and appropriate plans before the match in accordance with the rules and standards. Win-lose thoughts are not encouraged as much as possible by coaches, managers and players, and the nature of sports participation and enjoyment of the match is promoted.

Keywords: Social turmoil, behavioral norms, football spectators, rules and regulations

* Corresponding Author: dr.masoudnaderian@gmail.com

ارایه مدل عوامل موثر بر آشفته‌گی اجتماعی و تأثیر آن در رعایت هنجارهای رفتاری در ورزشگاه‌ها

مسعود نادریان جهرمی^{۱*}، الهام اخوان^۱

۱. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۷

چکیده

هدف: به منظور ارائه یک دیدگاه جامع و منسجم از آشفته‌گی اجتماعی هدف از این تحقیق طراحی مدل چند سطحی آشفته‌گی اجتماعی و تأثیر آن میزان رعایت هنجارهای رفتاری در ورزشگاه‌ها بود.

روش‌شناسی: پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا آمیخته (کیفی-کمی) بود. جامعه آماری پژوهش در بخش اول شامل پژوهش‌های موجود و قابل دسترس در پایگاه‌های علمی معتبر در زمینه آشفته‌گی اجتماعی و در بخش دوم تماشاگران و مدیران باشگاه‌های فوتبال در سال ۱۳۹۸ بودند. نمونه‌گیری با روش هدفمند و در دسترس انجام شد. شناسایی عوامل مورد نظر با روش فراترکیب و تعیین روابط میان آن‌ها به کمک مدلسازی ساختاری تفسیری انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد آشفته‌گی اجتماعی در چهار سطح اجتماعی (تحولات جهانی و گذار فرهنگی، نبود عدالت در توزیع منابع، صنعت فرهنگ سازی و نبود توافق بر ارزش‌ها اساسی جامعه)، سطح سازمانی (ناسازگاری‌های پایگاهی، عدم هماهنگی کارکردی نهادهای جامعه، قانونگذاری غیر ضروری و ضعیف عدم ساختارمندی‌های ضروری)، گروهی (قومیت و تیم‌های ورزشی، ورود سیاسیون در عرصه، گروه‌های غیر رسمی) و سطح فردی (خصوصیات فردی، تاریخچه خانوادگی، عدم خودمدیریتی انگیزه درونی و بیرونی، هواداری افراطی، فقر اقتصادی) طبقه‌بندی شده است.

نتیجه‌گیری: مدیران باشگاه‌ها و ورزشگاه‌ها تسهیلاتی براساس قانون برای تماشاگران ورزشی به عنوان شهروند خوب در نظر بگیرند. پلیس مردمی توسط کانون هواداران از میان تماشاگران تشکیل و تمهیدات لازم برای هر مسابقه توسط مسئولان انجام گیرد و به برنامه ریزی و برنامه ریزی‌های دقیق و مناسب قبل از مسابقه بر طبق قوانین و استانداردها اهتمام ورزند.

واژه‌های کلیدی: آشفته‌گی اجتماعی، هنجارهای رفتاری، تماشاگران فوتبال، قوانین و مقررات

مقدمه

بررسی‌ها نشان می‌دهند در مسابقات ورزشی لیگ‌های برتر در ایران در سال ۱۳۹۷ از هر صد مسابقه ۹۶ مسابقه آن منجر به بروز رفتارهای ناپه‌نجا و قانون‌شکنی (از اعتراض به رای داور گرفته تا زدو خوردهای فیزیکی) به شکل‌های مختلف در بین عوامل برگزارکننده مسابقات (کادر فنی تیم‌ها، بازیکنان، تماشاچیان و هواداران) شده است. همچنین گزارش‌ها نشان می‌دهد بیش از پنجاه درصد از ناهنجاری‌های رفتاری در هنگام برگزاری مسابقات منجر به درگیری‌های لفظی و ۲۸ درصد آن منجر به درگیری فیزیکی بین تماشاگران و هواداران تیم‌های ورزشی شده است (naderian,2019,elmiri,2012). چنین مواردی برای جامعه فرهنگی مانند ایران بسیار نگران‌کننده و شرم‌آور است. زیرا همه‌باشگاه‌های ورزشی حاضر در ایران نام فرهنگی-ورزشی را داشته و تمام مدیران و مربیان بر اخلاق‌مداری و معنویت در ورزش تأکید ویژه دارند. یکی از عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر بروز رفتارهای ناپه‌نجا توسط تماشاگران در مسابقات "آشفتگی اجتماعی" یا احساس آنومی است. زمانی که افراد احساس کنند هرج و مرج جامعه را فراگرفته، در این وضعیت احترام به قانون و رعایت آن جایگاهی ندارد. نتایج تحقیقات تأثیر مثبت احساس آشفتگی بر قانون‌گریزی را نشان می‌دهند (Anbari,2008, Mojtabaii et al, 2019). درحقیقت بین درجه قانون‌پذیری تماشاگران ورزشی در ورزشگاه‌ها و نگرش آنان در مورد رعایت قوانین و مقررات و هنجارها رعایت احترام به قوانین رابطه معناداری مشاهده می‌شود (Elmiri,2012). منظور از آشفتگی اجتماعی، یک وضعیت بی‌قاعدگی یا بی‌هنجاری است که در آن افراد قادر نیستند براساس یک «نظام از قواعد مشترک» ارتباط متقابل برقرار کنند و نیازهای خود را ارضا نمایند (Sadeghi, Pourgholami,2020). در نتیجه نظم فرهنگی و اجتماعی از هم پاشیده می‌شود و در چنین شرایطی بی‌نظمی و عدم رعایت قوانین و مقررات و هنجارها به اوج می‌رسد که نمونه‌های آن در ورزشگاه‌های سراسر کشور و در هنگام برگزاری مسابقات در بسیاری از رشته‌های ورزشی شاهد هستیم. کمیته بین‌المللی اخلاق وابسته به کمیته بین‌المللی المپیک از سالها قبل تلاش‌های مستمری برای استاندارد سازی رفتار تماشاگران ورزشی در ورزشگاه‌ها و در هنگام تماشای مسابقات ورزشی انجام داده است. این کمیته با تدوین شاخص‌ها و رفتارهایی بر لذت بردن از مسابقات توسط تماشاگران تأکید داشته‌اند. در همین راستا جامعه شناسان ورزشی برای استاندارد سازی رفتارهای تماشاگران در محیط‌های ورزشی نظریات متفاوتی ارائه داده‌اند، اما همگی بر توسعه هنجارهای اجتماعی و رعایت اصول انسان‌دوستانه و حقوق شهروندی و اخلاق در ورزشگاه‌ها و در حین تماشای مسابقات ورزشی تأکید دارند. متخصصان سه ویژگی عملی برای هنجارهای اجتماعی ارائه داده‌اند. اول قاعده و استاندارد رفتار اجتماعی و یا تنظیم رفتارهای اجتماعی، دوم فعالیت مشترک و کنش اجتماعی و سوم مجازات قانون‌شکنان در هر شرایطی. در نتیجه این سه عامل است که هنجار به عنوان یک دستورالعمل اجتماعی و یا به قول داندورف و دیگران یک «گرامر اجتماعی» می‌شود. از نظر دورکیم ارتباط بین فرد با جامعه ارتباط یک معتقد مکلف و رمز اخلاقی اوست و نظم اخلاقی به رغم تغییر و تحول افراد، عنصر اصلی تداوم و استمرار روابط اجتماعی است (Tyreal Yizhou Qian, Jerred Junqi Wang and James,2020 Jianhui Zhang). این موضوع در یک جامعه بیانگر سرمایه اجتماعی و اعتماد است. به نظر می‌رسد با فرسایش اجتماعی، رعایت قوانین و هنجارها کم‌رنگتر شده و ناهنجاری متأسفانه به عادت تبدیل خواهد شد و در پی آن احساس آنومی نیز بیشتر خواهد شد (Abasszadeh et al,2009). محقق پس از سالیان متمادی تحقیق در حوزه مسائل اجتماعی ورزش معتقد است تماشاگران ورزشی سالیان طولانی است که به دعوا، مشاجره، بر زبان آوردن الفاظ رکیک و فحش در هنگام تماشای مسابقات عادت کرده و چنین رفتارهایی از حالت ناپه‌نجا بیرون آمده و به صورت امری طبیعی و عادی

تلقی می‌شود و بیشتر تماشاگران چنین احساسی که رفتارهای مذکور خلاف بوده و باید تنبیه یا مجازات شوند تقریباً از بین رفته است (Naderian, 2019). اگر چه تلاش‌های فراوانی از سوی نهادهای ورزشی و به ویژه کمیته‌های اخلاق مستقر در باشگاه‌های ورزشی در توسعه مسائل فرهنگی و رفتارهای اخلاقی انجام شده و تدوین منشور اخلاقی تماشاگران از جمله فعالیت‌هاست، اما همچنان در هنگام برگزاری مسابقات ورزشی در بیشتر رشته‌های ورزشی مانند فوتبال و کشتی همچنان بی‌هنجاری و قانون شکنی از سوی تماشاگران فراوان مشاهده می‌شود. در چنین شرایطی تا زمانی که تماشاگران ورزشی نسبت به قوانین و مقررات و رعایت هنجارها بی‌توجه باشند، هیچ اقدام موثری نمی‌تواند راهی قطعی برای بهبود وضعیت رفتار تماشاگران و حتی بازیکنان در باشگاه‌ها به حساب آید (Elmiri, 2012). چنان که مرتون می‌گوید وقتی بین اهداف فرهنگی (مانند دستیابی به موفقیت و شیوه‌های کسب ثروت و عملی ساختن آرزوها) و وسایل و تشکیلاتی برای دستیابی به این اهداف (مانند تحصیلات و گروه دوستان و خانواده) عدم تناسب وجود داشته باشد در آن صورت افرادی که در یک ساختار اجتماعی تحت فشار هستند، احتمالاً بیش از دیگران رفتار انحرافی خواهند داشت (Abasszadeh et al, 2009). نظریه بی‌سازمانی اجتماعی نشان می‌دهد که رشد اجتماعی برانجام اجتماعی تأثیر منفی دارد. این فرضیه مبتنی بر این دیدگاه است که اجتماعات بر توافق هنجاری- اصولی اهداف مشترک مبتنی گردیده‌اند تا قادر باشند رفتارها را کنترل کنند. بی‌سازمانی اجتماعی نشان می‌دهد، جوامعی که رشد و توسعه را تجربه می‌کنند، هم دچار فقر، مقادیر بالای تحرک اجتماعی و بزهکاری می‌شوند. (Freling, 2007) معتقد است این نتایج منفی رشد باعث از بین رفتن توافق هنجاری می‌شود و نتیجه آن وقوع مقادیر بالای جرم است که این خود به دلیل سطح پایین کنترل اجتماعی اتفاق می‌افتد (Darnel, 2001). رفتارهای ناشایستی که تقریباً در همه مسابقات ورزشی در ورزشگاه‌ها در یک سطح بسیار وسیع در بین تماشاگران ورزشی به وقوع می‌پیوندد و گزارشات آن در همه سایت‌های مجازی و روزنامه‌های ورزشی و غیرورزشی قابل مشاهده است. با توجه به اینکه در ایران در شرایط کنونی تقریباً همه تماشاگران ورزشی مرد بوده و عمدتاً در سنین بین ۱۲ تا ۲۵ سال (Hosainpour, 2017) قرار دارند در حین تماشای مسابقات، ورزشگاه‌ها محیط مساعدی برای بروز رفتارهای نابهنجار و قانون شکنی آنان فراهم شده است. عادت به انجام رفتارهای خلاف و هنجارشکنی توسط تماشاگران ورزشی در محیط‌های ورزشی (Naderian, 2019)، فقر نگرشی به قوانین و مقررات، فقر فرهنگی و فقر شهروندی از یک سو و نتیجه گرایی و اشاعه تفکر برد- باخت بین تیم‌های ورزشی از طرف دیگر بسته‌های مساعدی برای قانون‌گریزی و توجیه رفتارهای قانون‌گریزانه است.

آشفته‌گی اجتماعی به وضعیتی در یک جامعه اطلاق می‌شود که در آن هنجارهای اجتماعی و قوانین و مقررات نفوذ خود را بر فرد و یا افراد از دست بدهند. در چنین شرایطی افراد دیگر برای اقتدار اخلاقی جامعه احترام قائل نیستند و تأثیر آن بر افراد ناچیز است. بنابراین احساس تشویش، سردرگمی و فقدان راهنمای اخلاقی به افراد دست می‌دهد. تقاضاها و خواهش‌های مادی آنها به حساب و کتاب افزایش می‌یابد و خودخواهی بر آنها غلبه می‌یابد. شرایط نابسامانی که مستعد بی‌نظمی، جرم و انحراف است همه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به اعتقاد دورکیم وقتی فقدان التزام اجتماعی به قوانین، هنجارها و قواعد به وجود آید، افراد احساس می‌کنند راهنمایی در انتخاب خود ندارند و در نتیجه حالتی از گسستگی و بی‌سازمانی در نظام اجتماعی آشکار می‌شود. درحقیقت، تضعیف هنجارهای نظم‌دهنده به رفتارها وضعیت آنومیک خوانده می‌شود. از دیدگاه دورکیم پیامدهای آنومی دو شکل نوعی نابسامانی فردی و در قالب تعارض شخصیت فردی و خودخواه انسان با شخصیت اجتماعی و دیگرخواه او متجلی می‌شود، نتیجه این تعارض هم این است که خواسته‌های وجدان جمعی کارایی خود را از دست می‌دهد. تضعیف این

فشارهای جمعی نیز موجب می‌شود که افراد به حال خود رهاشوند (Woodi Akas, 2004). با تبیین این نظریه درچنین شرایطی، رفتارهای انحرافی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود، موضوعی که در ورزشگاهها در هنگام مسابقات در بین تماشاچیان ورزشی مشاهده می‌شود. (Bjerregaard & Cochran, 2008) می‌نویسند به عقیده مرتون مقادیر جرم را می‌توان از طریق بررسی ساختار فرهنگی و اجتماعی جامعه به دست آورد. نظریه مرتون برای تشریح مقادیر نسبتاً بالای جرم و کجروی مطرح شد. در حقیقت مرتون معتقد است که آنومی و برخی از شکل‌های رفتارهای نابهنجار عمدتاً ناشی از جدایی موجود بین اهداف نهادی شده فرهنگی یک جامعه و راه‌های ساخته شده اجتماعی برای رسیدن به آن اهداف سرچشمه می‌گیرد. به عبارت دیگر شکاف بین اهداف و وسایل مشروع برای رسیدن به آنها باعث شکست ارزش‌ها در سطح فردی و اجتماعی می‌شود (Darnell, 2002, Ghasemnejad, 2019). متعاقباً نظر مرتون که معتقد است جامعه فرد را به کج رفتاری وادار می‌کند و در حقیقت انحرافات رفتاری حاصل فشارهای ساختاری اجتماعی خاصی است که افراد را به کج رفتارش شدن مجبور می‌کند، تحولات و تغییراتی که در محیط‌های ورزشی به وقوع پیوسته و ورزش به مثابه بنگاه‌های تجاری عمل می‌کنند و تجارت و توفیقات مادی در ورزش نقش بنیادین دارد، وضعیت فرهنگی و ساختار اخلاقی ورزشگاه‌ها را وادار به چنین اعمال و رفتاری توسط تماشاچیان و همچنین بازیکنان واداشته است (Almiri, 2008, Etmavis, 2014). زیرا هنگامی که پول و مادیات محور ورزش‌های تجاری و مسابقات قرار می‌گیرد دست‌یابی به این اهداف به ابزارهایی نیز نیاز دارد که از آن به شیوه‌ای مناسب استفاده کند. حساس کردن بازی‌ها توسط سازماندهندگان مسابقات، اشاعه تفکر برد-بخت بین باشگاه‌های ورزشی، شرط بندی‌های بسیار کلان، اشاعه‌ی هواداری افراطی بازیکنان برای جذب تماشاچی بیشتر در بروز کج روی‌های رفتاری در بین تماشاچیان موثر است (Emma. Rich, 2013, Naderian, 2015).

در تحلیل و تبیین انحرافات و کج روی‌های رفتاری اجتماعی به ویژه در محیط‌های ورزشی توسط تماشاچیان از نظریه‌های مختلف می‌توان استفاده کرد. با ابهام از نظریه ناکامی منزلتی کوهن معتقد هستند که اکثر تماشاچیان ورزشی از طبقه متوسط و فرودست جامعه بوده که با ارزش‌ها، رفتارها و ویژگی‌های طبقات پیوند خورده و بخشی از ناکامی‌های خود خرده فرهنگ بزهکاری تشکیل می‌دهد که نظام ارزشی آن درست مقابل نظام ارزشی است که در منشور اخلاقی ورزش‌ها و اصول بازی‌های جوانمردانه نهفته است و به علاوه تجاری‌سازی ورزش‌ها و افراطی‌گری در میزان هواداری باشگاه‌ها و ورزشکاران به عنوان متغیر مداخله‌گر به بروز رفتارهای ناهنجار اضافه می‌شود (Varner & et al, 1993). یکی دیگر از نظریه‌هایی که در تشریح بروز کج روی‌های اجتماعی استفاده شده نظریه کنترل اجتماعی است که در حوزه جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی کاربرد فراوان دارد. موضوع اصلی در این نظریه کج رفتارهای اجتماعی نتیجه نبود کنترل اجتماعی است (Vukayibambe Isaac & Khoza, 2004). یکی دیگر از نظریه‌هایی که تحلیل نابهنجاری‌های رفتاری تماشاگران ورزشی در ورزشگاه‌ها و مسابقات از آن بهره می‌گیرند قانون گریزی در نظریه بوم‌شناختی است (صفری، ۱۳۹۰). این نظریه به تحلیل سیستمی از میزان قانون‌گریزی و انجام رفتارهای نابهنجار که به لحاظ جغرافیایی و مکانی در یک شهر یا محیط ویژه توزیع می‌شوند، در این نظریه میزان قانون‌گریزی و مصادیق آن اغلب به صورت نوشته‌ترسیم شده و با سایر ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی ساکنان و گروه‌های کجرفتار در ارتباط گذاشته شده است. یکی از پیش‌فرض‌های اساسی نظریه بوم‌شناختی که در مکتب شیکاگو توسعه یافته این است که آن دسته از حوزه‌های درون شهر‌های تجاری و صنعتی که به لحاظ اجتماعی دچار بی‌سازمانی شده‌اند، ارزش‌ها و سنت‌های قانون‌شکنی و روی‌آوری به رفتارهای بزهکارانه را توسعه می‌دهند. از دیدگاه انتخاب عقلانی و با توجه به تئوری انتخاب ویلسون و

هرنستین (۱۹۸۵) می‌توان گفت که کاهش بالقوه پیوندهای اجتماعی و انسجام اجتماعی می‌تواند به آسانی به عنوان بازدارنده بالقوه در نظر گرفته شود، زیرا این کاهش از نظر فرد به عنوان هزینه‌ای برای گرایش به انحراف محسوب شده و اولین هزینه را با سود خالص آن مقایسه کرده و تصمیم‌گیری نهایی را نسبت به انجام دادن رفتار به وجود می‌آورد (Ghasemnejad, 2019, Mojtabei & et al, 2021). درنهایت، براساس تئوری انتخاب عقلانی می‌توان گفت که در صورت وجود انسجام و پیوندهای اجتماعی و وجود روابط گرم متقابل و اعتماد کافی بین اعضای جامعه، افراد در اغلب موارد مرتکب جرم و کج روی نمی‌شوند، بخاطر اینکه با انجام دادن آن، شبکه روابط خود را از دست داده و از طرف کسانی که با آنها رابطه داشته‌اند وارد می‌شوند، طوری که این فرایند هزینه زیادی برای آنها خواهد داشت (Donihue, 2002). برعکس این قضیه هم در ورزشگاه‌ها و در بین تماشاگران ورزشی اتفاق می‌افتد. هنگامی که یک رفتار انحرافی به عنوان یک ارزش در بین تماشاگران ورزشی تلقی می‌شود (مثلاً خشونت بازیکن تیم خودی بر روی بازیکن تیم رقیب) و یا برای از بین بردن روحیه بازیکنان تیم مقابل شروع به فحاشی و توهین می‌کنند به رغم روحیه دادن به تیم خودی و این فرایند مورد تأیید همه تماشاگران و حتی مربیان و مسئولان ورزشی قرار می‌گیرد. به مرور زمان این موضوع نهادینه شده و رفتار طبیعی تلقی می‌شود. (Naderian, 2016). یکی از دلایل ناکارآمدی قانون یا تمایل پائین در پذیرش قوانین، ویژگی‌های خود قانون در جامعه است (Hosain pour, 2017). به عبارت دیگر، در تبیین مسئله قانون‌گرایی و قانون‌ستیزی لازم است به ویژگی‌های خود قانون هم توجه شود. شرایط نابسامان جامعه مانع تثبیت قوانین عام می‌شوند و از طرف دیگر قوانین خاص گرایانه غیر قابل انطباق با نیازها و مقتضیات جامعه امروز که را تغییر و توسعه را در سطوح خرد و میانی و کلان بر روی افراد، نهادها و جامعه سر می‌کنند، خود بر تشدید وضعیت نابسامان یا آنومیک حاکم بر جامعه و رفتار افراد و گروه‌های اجتماعی آن موثرند. امروزه جهانی شدن ورزش در تمام ابعاد آن شکل سازمان یافته‌ای به خود گرفته و همه رشته‌های ورزشی ملزم به رعایت دقیق قوانین جهانی مربوط به خود هستند. بنابراین با قوانین و مقررات متناسب با تغییر و تحولات جهانی ورزش باید همگام شد. در مطالعه خود نشان داده‌اند رابطه‌ای قوی بین کنترل اجتماعی و تضعیف روابط همسایگی، وابستگی نبودن به نهادها و سازمان‌های اجتماعی و افزایش بی‌اعتمادی به عنوان شاخص‌های بی‌سازمانی اجتماعی وجود دارد (warner & et al, 1993). بررسی‌ها نشان می‌دهد بی‌سازمانی و عدم وجود نظم در جایگاه تماشاگران فوتبال در استادیوم‌های ورزشی کاملاً مشهود بوده که این خود منشا بسیاری از کجروی‌های رفتاری است. حال با توجه به هدف کلی تحقیق سوال اساسی این است که عوامل موثر بر آشفته‌گی اجتماعی کدامند و تا چه اندازه تماشاگران فوتبال هنجارها و قوانین و مقررات ورزشی را رعایت می‌کنند و آیا بین آشفته‌گی اجتماعی و رعایت هنجارهای رفتاری تماشاگران ورزشی چه ارتباطی وجود دارد؟

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است که به روش آمیخته متوالی (کیفی - کمی) انجام شده است. در بخش اول جمع‌آوری اطلاعات به صورت فراترکیب و بخش دوم مدل‌سازی ساختاری تفسیری انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش در بخش اول شامل نتایج پژوهش‌های موجود و قابل دسترس در پایگاه‌های علمی معتبر در زمینه آشفته‌گی در سازمان‌های غیر ورزشی و همچنین در حوزه ورزش و در بخش دوم شامل مدیران و کارشناسان و تماشاگران فوتبال بود. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند بود. معیار ورود آنها حداقل تحصیلات فوق لیسانس و سابقه تماشاگری و یا مدیریت بالای ۵ سال بوده است. در نهایت ۱۶ نفر در تحقیق حاضر شرکت کردند. ابزار

گردآوری داده‌ها فیش برداری از پژوهش‌های پیشین و پرسشنامه نهایی سازی عوامل و در نهایت پرسشنامه ماتریس خودتعاملی ساختاری بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش اول از روش فراترکیب و در بخش دوم از روش مدل سازی ساختاری تفسیری استفاده شده است.

برای انجام فراترکیب در این پژوهش از روش هفت مرحله‌ای ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده شده است:

۱. تنظیم سؤال پژوهش: سؤال اصلی این پژوهش این است که عوامل اصلی مرتبط با آشفتگی اجتماعی کدامند؟ و چگونه می‌توان آنها را طبقه بندی کرد؟

۲. مرور نظام مند ادبیات تحقیق: در این مرحله با استفاده از کلمات کلیدی پژوهش از آشفتگی اجتماعی و هنجار شکنی در ورزش به جستجوی نظام مند گزارش‌های تحقیقات منتشر شده در مجلات علمی مختلف و معتبر خارجی و داخلی با هدف تعیین اسناد معتبر و مرتبط در بازه زمانی مناسب پرداخته شده است. مقالات منتشر شده در منابع اطلاعاتی مجلات و نشریات معتبر داخلی مانند مرکز اطلاعات علمی برخط جهاد دانشگاهی، پرتال جامع علوم انسانی و پایگاه مجلات تخصصی نور در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۹-۱۳۹۰ و منابع اطلاعاتی برخط معتبر خارجی مانند ساینس دایرکت، اسپرینگر^۱ و امرالد اینسایت و هیومن کینتیکس در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۰-۱۹۸۷ مورد بررسی قرار گرفته‌اند که در نتیجه آن، ۳۰۱ مقاله فارسی مرتبط و ۲۸۱۲ مقاله انگلیسی یافت شد.

۳. جست‌وجو و انتخاب متون: در فرآیند جستجو مؤلفه‌های مختلفی مانند عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (نام نویسنده، سال و...) در نظر گرفته شدند و مقالاتی که با هدف و سؤال پژوهش تناسبی نداشتند حذف شده‌اند. در نهایت ۵۹ مقاله تحقیق برای استخراج عوامل مرتبط با عوامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی مناسب و قابل پذیرش تشخیص داده شده است.

۴. استخراج اطلاعات متون: در پژوهش حاضر اطلاعات منابع، دسته بندی و مرجع مربوط به هر منبع ثبت (شامل نام خانوادگی نویسنده و سالی که منبع منتشر شده است) و عوامل موجود در هر منبع استخراج شده است.

۵. تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی: در این مرحله از روش تحلیل زمینه بهره گرفته شده است. در این پژوهش از مطالعه ۶۳ منبع انتخاب شده ۴۰۲ کد شناسایی شد و پس از تحلیل کدها کدهای ناقص یا نامرتب و همچنین کدهای تکراری کنار گذاشته شد و با توجه به هم معنی بودن برخی از آنها همپوشانی لازم صورت پذیرفت و در نهایت ۹۸ کد یا مفهوم استخراج شد. سپس با در نظر گرفتن مفهوم این کدها آنها در یک مفهوم مشابه به عنوان شاخص دسته بندی شدند که در نهایت ۳۲ عامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی شناسایی شد.

۶. کنترل کیفیت: به منظور بررسی کنترل کیفیت و چ پایایی مدل، از شاخص کاپا استفاده شده است. به این صورت که کارشناس دیگری بدون اطلاع از نحوه ترکیب کدها و تشخیص عوامل توسط پژوهشگر، اقدام به شناسایی عوامل از طریق کدهای نهایی کرده و سپس عوامل ارائه شده توسط پژوهشگر با عوامل ارائه شده توسط یک نفر کارشناس دیگر مقایسه شده است. طبق بررسی انجام شده پژوهشگر ۳۲ عامل و کارشناس دیگر ۲۷ عامل تشخیص داده‌اند که از این تعداد ۲۴ عامل مشترک هستند. به این ترتیب مقدار شاخص کاپا برابر است با ۰/۷۲۷ که در سطح توافق معتبر قرار می‌گیرد و به این ترتیب، پایایی مدل تأیید گردید.

یافته‌ها

نتایج حاصل از فراترکیب در قالب جدول ۱ نشان داده شده است که شامل عوامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی است که در ۲۴ مؤلفه دسته بندی شده است. به منظور نهایی سازی عوامل حاصل از فراترکیب، از پرسشنامه محقق ساخته

استفاده شده است. ۲۴ عامل شناسایی شده بر اساس نظرات خبرگان در رابطه با ساختار پرسشنامه‌ها، مناسب بودن نحوه طراحی پرسشنامه‌ها، روشن بودن تعاریف عوامل به کار رفته و قابل فهم بودن پرسش‌ها، ۱۰ عامل حذف و یا به علت همپوشانی در دیگر عامل‌ها ادغام شدند و در نتیجه ۱۴ عامل نهایی باقی ماند.

جدول ۱. عوامل مرتبط با آشفته‌گی اجتماعی برگرفته از ادبیات موضوعی

۲۴ عوامل اولیه	منابع	۱۵ عامل نهایی
تفاوت‌ها در دو نقطه زمانی	(نورا و همکاران، ۲۰۲۰)	خصوصیات فردی
حساسیت به شرایط اولیه	(هاجرو و همکاران، ۲۰۱۷)	توزیع ناعادلانه منابع
نظم پنهان در بی‌نظمی	(گویلام و همکاران، ۲۰۱۴)	فقر اقتصادی
آشفته‌گی مکانی	(مجتبایی و همکاران، ۱۳۹۹)	گروه‌های غیر رسمی
خصوصیات فردی	دی پالما و همکاران (۲۰۱۷)	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
تاریخچه خانوادگی	(لی و کیم، ۲۰۲۰)	
هنجارنبودن توزیع متغیرها	(صادقی و پورغلامی، ۱۳۹۹)	تفکر برد-باخت
	(بجری گراد و کوهران، ۲۰۰۸)	
صنعت فرهنگ سازی	(دی پالما، ۲۰۱۷ و نامور و همکاران، ۱۳۹۲)	عدم وجود شایسته‌سالاری
به رسمیت نشناختن تنوع در جامعه	(حسین پور، ۱۳۹۶)	عوامل بیرونی
نابرابری‌های اجتماعی	(عنبری، ۱۳۸۵)	عدم توافق بر ارزش‌ها
نبود عدالت در توزیع منابع	(بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۹)	سیاست زدگی ورزش
قانونگذاری‌های غیر ضروری	(نورا و همکاران، ۲۰۲۰)	عدم همکاری نهادها
عوامل اثرگذار بیرونی	دی پالما و همکاران (۲۰۱۷)	قانونگذاری ضعیف
فقر و نابرابری‌های اقتصادی	(مجتبایی و همکاران، ۱۳۹۹)	عدم ساختمانندی‌های ضروری
رایج شدن شورش علیه قدرت	تی ریل و همکاران، ۲۰۲۰)	عدم هماهنگی با تحولات جهانی و گذار فرهنگی
عدم هماهنگی کارکردی نهادهای اجتماعی	نامور و همکاران، ۱۳۹۲	
عدم ساختمانندی‌های ضروری	بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۹	
ورود سیاست‌یون به تصمیم‌گیری ورزشی	المیری (۱۳۸۷)	
توسعه تفکربرد-باخت در مسابقات	نادریان (۱۳۹۶)	
قومیت و تیم‌های ورزشی	اتمار ویس (۱۳۹۲)	
عدم توافق بر ارزش‌های اساسی جامعه	(نادریان، ۱۳۹۶)	
آشفته‌گی فکری	تی ریل و همکاران، ۲۰۲۰)	
ناسازگاری‌های پایگاهی	(ووی کای ایساک، ۲۰۰۴)	
عدم خودمدیریتی	(وارنر و همکاران، ۱۹۹۳)	
عدم وجود شایسته‌سالاری	(صفری، ۱۳۹۰)	

سطح بندی عوامل

پس از شناسایی متغیرها در مرحله قبل، متغیرها در ماتریس خود تعاملی ساختاریافته وارد می‌شوند. ابعاد این ماتریس، به تعداد متغیرهاست. به منظور شناسایی رابطه میان متغیرها، چهار نماد زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد در جدول (۲) نحوه امتیاز دهی بر اساس نوع متغیرها ارائه شده است.

جدول ۲. نحوه امتیاز دهی بر اساس نوع رابطه متغیرها

O	X	A	V	
عدم وجود رابطه	رابطه دو سویه	متغیر زیر i تاثیر دارد	متغیر i بر j تاثیر دارد	
ورودی (i,j) عدد ۰	ورودی (i,j) عدد ۱	ورودی (i,j) عدد ۰	ورودی (i,j) عدد ۱	جایگزینی در ماتریس
ورودی (j,i) عدد ۰	ورودی (j,i) عدد ۱	ورودی (j,i) عدد ۱	ورودی (j,i) عدد ۰	دسترسی

ماتریس دستیابی پس از جایگزینی اعداد صفر و یک به جای نمادهای چهارگانه ماتریس خود تعاملی ساختار یافته، ماتریس دسترسی اولیه حاصل می‌شود.

برای سازگار کردن ماتریس پرسشنامه مجدداً بوسیله کارشناسان تکمیل شد و آنگاه دوباره سازگاری ماتریس دسترسی بررسی و تایید گردید. به منظور تعیین سطح عوامل در مدل نهایی و اولویت‌بندی آنها، به ازاء هر یک از آنها، مجموعه‌های ورودی، خروجی و مشترک تشکیل می‌شود. هر یک از مجموعه‌های فوق الذکر بصورت زیر تعریف می‌شوند:

- مجموعه خروجی: مجموعه عواملی که عامل مورد بررسی به آنها منتهی می‌شود + خود عامل
- مجموعه ورودی: مجموعه عواملی که به عامل مورد بررسی منتهی می‌شوند + خود عامل
- مجموعه مشترک: اشتراک دو مجموعه فوق می‌باشد.

در ادامه ۱۴ عامل اصلی شناسایی شده به عنوان ورودی تکنیک مدل‌سازی ساختاری تفسیری در نظر گرفته شدند که با قرار دادن آنها در سطرها و ستون‌های یک ماتریس، از اعضای نمونه خواسته شد تا در خصوص اثرگذاری عوامل با توجه به جدول زیر، اظهار نظر نمایند. و در ادامه ماتریس خود تعاملی ساختار یافته نهایی در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳. ماتریس خود تعاملی ساختار یافته نهایی

N	M	L	K	J	I	H	G	F	E	D	C	B	A			
														A	خصوصیات فردی	
														V	B	توزیع ناعادلانه منابع
												A	X	C		فقر اقتصادی
									X	A	X	D				استدلال قیاسی
									V	V	X	V	E			وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
								A	X	X	A	V	F			تفکر برد-باخت
								X	A	X	X	A	X	G		عدم وجود شایسته‌سالاری
								V	V	V	V	V	V	H		عوامل اثرگذار بیرونی
						A	V	V	X	V	V	X	V	I		عدم توافق بر ارزش‌ها
					A	A	X	X	A	X	X	A	X	J		سیاست زدگی ورزش
				V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	K		عدم همکاری نهادها
			A	X	A	A	X	X	A	X	X	A	X	L		قانونگذاری ضعیف
	X	A	X	A	A	X	X	A	X	X	A	X	M			عدم ساختمندی‌های ضروری
	V	V	A	V	X	A	V	V	X	V	V	X	V	N		تحولات جهانی و گذار فرهنگی

با توجه به ماتریس خود تعاملی ساختار یافته نهایی، ماتریس دسترسی سازگار شده در جدول (۴) طراحی شد.

جدول ۴. ماتریس دسترسی سازگار شده

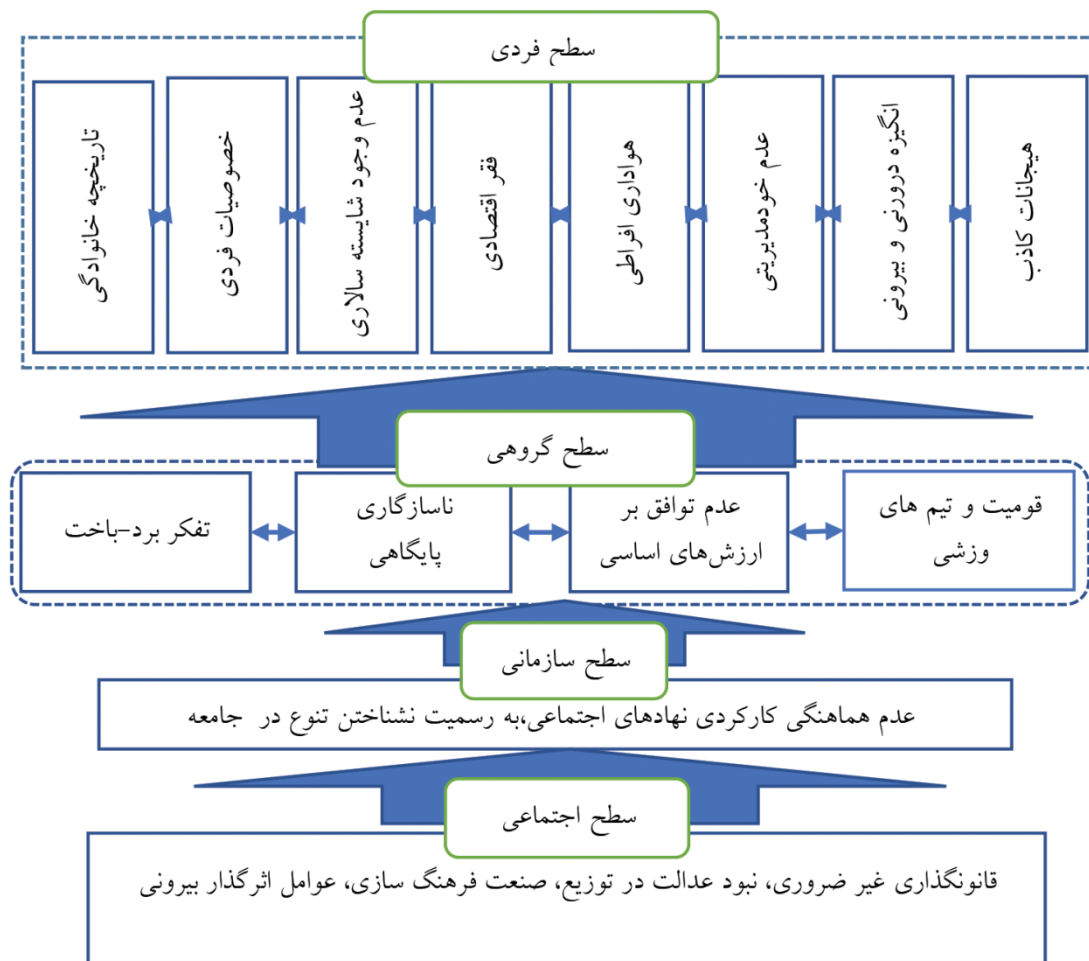
سطح	N	M	L	K	J	I	H	G	F	E	D	C	B	A
7	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1
12	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
12	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
13	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
8	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
12	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
	6	14	14	1	14	6	2	14	13	6	14	14	6	14

در جدول (۵) سطح بندی عوامل و اشتراکات آنها با یکدیگر مشخص شده است.

جدول ۵. سطح بندی عوامل

سطح	اشتراک	ورودی اثرپذیر	ورودی اثرگذار	
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	A
۳	B,E,I,N	B,E,H,I,K,N	A,B,C,D,E,F,G, I,J, L,M,N	B
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	C
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	D
۳	B,E,I,N	B,E,H,I,K,N	A,B,C,D,E,F,G, I,J, L,M,N	E
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	F
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	G
۲	H	H,K	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,L,M,N	H
۳	B,E,I,N	B,E,H,I,K,N	A,B,C,D,E,F,G, I,J, L,M,N	I
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	J
۱	K	K	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	K
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	L
۴	A,C,D,G,J,L,M	A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N	A,C,D,G,J,L,M	M
۳	B,E,I,N	B,E,H,I,K,N	A,B,C,D,E,F,G, I,J, L,M,N	N

الگوی نهائی سطوح متغیرهای شناسائی شده در نمودار (۱) نمایش داده شده است. در این نگاره فقط روابط معنادار عناصر هر سطح بر عناصر سطح زیرین و همچنین روابط درونی معنادار عناصر هر سطح در نظر گرفته شده است.

نمودار ۱. مدل ساختاری تفسیری سطح بندی عوامل مرتبط با آشفتگی

همانطور که در مدل مشخص شده است سطح بندی عوامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی در ۴ سطح فردی، گروهی، سازمانی و اجتماعی طبقه بندی شده اند. مدل پیشنهاد شده ارتباط بین آشفتگی اجتماعی و نتایج مرتبط با آشفتگی را بر اساس یک منطق توضیح می‌دهد و شیوه‌های آشفتگی اجتماعی را به عنوان شرایط مرزی بحرانی مشخص کرده است.

مدل به دست آمده شامل هشت متغیر در سطح فردی یعنی تاریخچه خانوادگی، خصوصیات فردی عدم وجود شایسته‌سالاری، فقر اقتصادی، هواداری افراطی، عدم خودمدیریتی، انگیزه درونی و بیرونی و هیجانات کاذب می‌باشد. همچنین در سطح گروهی شامل چهار متغیر قومیت و تیم‌های ورزشی، عدم توافق بر ارزش‌های اساسی جامعه، ناسازگاری‌های پایگاهی و تفکر برد-باخت می‌باشد. از طرفی در سطح سازمانی نیز به عدم هماهنگی کارکردی نهادهای اجتماعی، برسمیت نشناختن تنوع در جامعه اشاره کرده است و در سطح اجتماعی نیز عواملی همچون قانونگذاری غیر ضروری، نبود عدالت در توزیع، صنعت فرهنگ سازی، عوامل اثرگذار بیرونی را شناسایی کرده است.

بعد از ترسیم مدل ساختاری تفسیری عوامل مرتبط با عوامل موثر بر آشفتگی اجتماعی با استفاده از روش MICMAC و با ایجاد ماتریس نفوذپذیری-وابستگی، دسته‌بندی متغیرها در چهار دسته ۱-متغیرهای خودمختار، ۲-متغیرهای وابسته، ۳-متغیرهای پیوندی و ۴-متغیرهای نفوذی انجام شده است.

		K												
		H												
نفوذی				B.E.I.										
				N										
قدرت نفوذ										F			C.D.G.J.	
													L.M	
													A	
مستقل														
قدرت وابستگی														

نمودار ۲. تجزیه و تحلیل نفوذ-وابستگی

بر اساس یافته‌ها نمودار (۲) تفکر برد-باخت و عوامل اثرگذار بیرونی بیشتر تحت تأثیر سایر عوامل بوده و از منظر سیستمی جزء عناصر اثرپذیر و وابسته است. به عبارت دیگر برای ایجاد این متغیر عوامل زیادی دخالت دارند و خود آنها کمتر می‌توانند زمینه‌ساز متغیرهای دیگر شوند. متغیرهایی دارای قدرت نفوذ و وابستگی ضعیف در تحلیل وجود ندارد. همچنین متغیرهای صنعت فرهنگ سازی، عدم هماهنگی کارکردهای نهادهای اجتماعی، قانون گذاری های ضعیف، بعدم توزیع تا عادلانه منابع، وضعیت اجتماعی اقتصادی و فرهنگی و عدم توافق بر ارزش های اساسی در جامعه قدرت نفوذ بالا و وابستگی پایینی دارند. این متغیرها تأثیر بسیاری بر شیوع آشفته‌گی اجتماعی دارند. اصولاً متغیرهایی که قدرت نفوذ بالایی دارند به اصطلاح متغیرهای کلیدی خوانده می‌شوند. در این تحقیق متغیرهای انگیزه درونی و بیرونی، تاریخچه خانوادگی، خصوصیات فردی، عدم خودمدیریتی، جزو عوامل پیوندی قرار می‌گیرند.

جدول ۶- نتایج فرضیه های تحقیق

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین ورزشی	احساس انومی	۰/۲۷۹	0/001*
رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین ورزشی	احتمال مجازات و تنبیه انضباطی	۰/۴۳۶	0/03*

نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد بین دو متغیر میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین ورزشی و احساس آشفته‌گی رابطه معنادار آماری وجود دارد. همچنین بین میزان رعایت هنجارهای رفتاری و احتمال مجازات و تنبیه انضباطی در سطح $p \leq 0/05$ ارتباط معنار وجود دارد.

جدول ۷- عناصر متغیرهای مستقل برای پیش بینی میزان رعایت هنجارهای رفتاری

متغیرها	B	Std. B	Beta	T	sig
احساس انومی(آشفته‌گی)	-0/615	0/058	-0/394	-12/946	0/003
احتمال مجازات و تنبیه انضباطی	0/537	0/107	0/198	4/256	0/02

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که دو متغیر (احساس آشفتگی و احتمال جریمه و تنبیه انضباطی) در مجموع ۰/۶۱ از واریانس میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین ورزشی توسط تماشاگران را در ورزشگاه‌ها تبیین می‌کنند و ۳۹ درصد به عوامل دیگری مربوط می‌شوند که در این پژوهش مورد سنجش قرار نگرفته و نیاز به پژوهش‌های تکمیلی احساس می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش سرشار از زیبایی‌ها و هنرنمایی‌های ورزشکاران است. اجرای ماهرانه ورزشکاران در میدان ورزش زیبایی‌ها را می‌آفریند که تماشاگران و علاقمندان به ورزش را به وجد می‌آورد. اما صحنه زیبای رقابت ورزشی گاه توسط ورزشکاران و همچنین تماشاگران به زشتی می‌گراید و با خشونت و پرخاشگری و رفتارهای ناشایست و هنجار شکن آلوده می‌شود. امروزه رعایت هنجارها و مقررات اجتماعی و احترام به حقوق شهروندی یکی از اصول اولیه زندگی است. متأسفانه در ایران هنوز این نوع اصول به ویژه در هنگام برگزاری مسابقات ورزشی و در محیط‌های ورزشی به خوبی نهادینه نشده است. عوامل مختلفی بر بروز ناهنجاری‌های رفتاری تماشاگران در ورزشگاهها موثرند. عوامل موثر بر آشفتگی اجتماعی در این تحقیق در چهار سطح فردی، گروهی، سازمانی و اجتماعی تقسیم بندی شده‌اند. موضوع رعایت هنجارهای رفتاری و احترام به حقوق شهروندی و رعایت قوانین و مقررات در محیط‌های ورزشی در بین تماشاگران و به ویژه هنگامی که مسابقات به صورت زنده از تلویزیون پخش می‌شود میلیونها بیننده در سراسر جهان همانگونه که نظارگر هنرنمایی‌های ورزشکاران هستند و رفتارهای تماشاگران ورزشی را مشاهده می‌کنند بسیار مهم است. مقاله حاضر با هدف مطالعه ارایه مدل عوامل موثر بر آشفتگی اجتماعی و همچنین احساس آشفتگی اجتماعی و تأثیر آن در رعایت هنجارهای رفتاری در استادیوم‌های ورزشی در بین تماشاگران ورزشی در اصفهان انجام گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد یکی از عوامل تاثیرگذار بر عدم رعایت هنجارهای رفتاری و قانون‌گریزی در بین تماشاگران در ورزشگاهها آشفتگی اجتماعی یا احساس آنومی است. زمانی که افراد چه در سطح فردی و یا اجتماعی احساس کنند هرج و مرج جامعه را فراگرفته است یا به تعبیر دیگر در جامعه بی‌عدالتی و عدم شایسته‌سالاری و سیاست زدگی و تفکر برد- باخت و قومیت‌گرایی وجود دارد در چنین شرایطی احترام به قانون جایگاهی ندارد. این یافته با نتایج تحقیقات المیری (۲۰۰۸) و دانی‌هو و همکاران (۲۰۰۲) همخوانی دارد. تاکید بیش از حد به برد و نتیجه، تاثیر پذیری از مریبان و ورزشکاران پرخاشگر، انگیزتگی بیش از حد و گاهی فشار مطبوعات و رسانه‌های تصویری از علل بروز خشونت و پرخاشگری در مسابقات ورزشی است. نتایج تحقیق نشان داد بین میزان احساس آنومی و میزان رعایت هنجارهای اجتماعی و رفتارهای تماشاگران در محیط‌های ورزشی موثرند. به عبارت دیگر با افزایش احساس آنومی در بین تماشاگران میزان رعایت هنجارهای اجتماعی و قوانین و مقررات در محیط‌های ورزشی کمتر شده و با کاهش احساس آنومی میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین بیشتر می‌شود. بنابراین با تقویت ارزشها و هنجارهای اجتماعی و در ورزشگاهها تأکید بر رعایت اصول بازی‌های جوانمردانه و توسعه ارزش‌های اخلاقی و پهلوانی می‌توان از به وجود آمدن احساس آنومی در بین تماشاگران تا حد زیادی جلوگیری کرد. نتایج حاصله از این تحقیق با نظریه‌های آنومی مورتون و ناکامی‌منزلتی، کلوارد و اهلین و فرصت‌های نامشروع افتراقی، نظریه ساختاری فرصت و قانون‌گریزی در نظر بوم‌شناختی و نظریه انتخاب دنیهو، فایندلی و نیوبری (۲۰۰۲) مطابقت دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد بین احتمال مجازات و تنبیه انضباطی با میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین در محیط‌های ورزشی همبستگی معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش احتمال جریمه و

مجازات و تنبیه‌های انضباطی، میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین از سوی تماشاگران بیشتر می‌شود. و با کاهش احتمال مجازات و جریمه میزان رعایت مقررات و هنجارها کمتر می‌شود. این موضوع بدان معنا است که چنانچه کنترل بیشتر و نظام دار بر روی رفتارهای تماشاگران صورت گیرد و در صورت انجام تخلف انتظار تنبیه داشته باشند در این صورت رعایت هنجارهای رفتاری افزایش می‌یابد که با نظرات سیمون (۲۰۱۰) و ایماریچ (۲۰۱۳) و نظریه‌های بی‌سازمانی اجتماعی و نظریه کنترل اجتماعی مطابقت دارد. با توجه به نتایج تحقیق که نشان داد کنترل بیشتر و احتمال مجازات بیشتر برای هنجارشکنان هر چه بیشتر باشد، توسعه اصول بازی‌های جوانمردانه بیشتر شده و به زیبایی‌های ورزش و لذت بردن از آن بیشتر می‌شود، بنابراین پیشنهاد می‌شود کانون هواداران تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی به صورت نظام‌دار تشکیل شود و در تدوین منشور اخلاقی متناسب با شرایط فرهنگی جامعه ایران مشارکت جدی و موثر داشته باشند. همچنین پیشنهاد می‌گردد حقوق تماشاگری در محیط‌های ورزشی چه در قبل از برگزاری مسابقات و چه در حین مسابقات که در آن شاخص‌های رفتاری، گفتاری و شیوه‌های تعامل مسئولان و پلیس با تماشاگران دقیقاً مشخص شده تدوین و نسبت به آموزش آن از طریق جلسات آموزش‌های عمومی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی اقدام نمایند. پیشنهاد می‌شود طی یک فرایند نظام‌دار و مستمر تماشاگران خوب و قانون‌پذیر از طریق کانون هواداران شناسایی و تشویق شوند و همچنین مدیران باشگاه‌ها و ورزشگاه‌ها تسهیلاتی براساس قانون برای تماشاگران ورزشی به عنوان شهروندخوب در نظر بگیرند. پیشنهاد می‌شود پلیس مردمی توسط کانون هواداران از میان تماشاگران تشکیل و تمهیدات لازم برای هر مسابقه توسط مسئولان انجام گیرد و به برنامه ریزی و برنامه ریزی‌های دقیق و مناسب قبل از مسابقه بر طبق قوانین و استانداردها اهتمام ورزند. تفکرات برد - باخت تا جایی که ممکن است توسط مربیان و مدیران و بازیکنان دامن زده نشود و ماهیت مشارکت ورزشی و لذت بردن از مسابقه تبلیغ گردد.

منابع

- Anbari, Musa (2006) "From Yesterday's Acting to Today's Spectator" New Season Online Magazine .www.fasleno.com. (Persian)
- Abbaszadeh, Mohammad, Abedini, Issa, Mohammad Reza Hassani and Morteza Mubarak Bakhshaish (2012) Social Unrest and Observance of Traffic Laws (Case Study: Drivers in Tabriz), Journal of Strategic Research in Social Issues of Iran, 1, 4. 19-38. (Persian)
- Al-Miri, Mujtaba. (2008) "Study of factors affecting the presence of football spectators in Tehran in the stadium" Master Thesis, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Isfahan. (Persian)
- Atmar Weiss, (2014). "Fundamentals of Sociology of Sport" translated by Keramatollah Rasekh, first edition, Ney Publications. Tehran. (Persian)
- Biranvand; Reza, Yarahmadi; Hossein and Alireza Milani (2021) Analysis of the development of crime prevention in the Iranian legal system, Journal of Disciplinary Knowledge Research, 22, 2. 100-123 (Persian)
- Bjerregaard, Beth., Cochran, John K., (2008). A Cross-National Test of Institutional Anomie Theory: Do the Strength of Other Social Institutions Mediate or Moderate the Effects of the Economy on the Rate of Crime?, Western Criminology Review 9(1). 31- 48.
- Di Palma, D., Raiola, G., & Tafuri, D. (2017). The strategic contribution of sport to the management of diversity. Sport Science, 10(1), 40-43.
- Donihue, Michael. Findlay, David & Newberry, Peter (2002) An Analysis of attendance at Major League Baseball spring Training Games. Journal of sport and Economics. 18(1).39-61.
- Emma. Rich(2013) Exploring the Relationship Between Pedagogy and Physical Cultural Studies: The Case of New Health Imperatives in Schools, journal of social studies, humankinetics,64- 84.
- Freling, H P(1997). An Analysis of the Factor that influence fan attendance in minor league baseball games. Microform Publication, International Instituiate for sport and Human performance. 98- 112.

- Ghasemnejad; Khalil, Ali Reza Jazini ;Abdullah Hendiani (2019) The Relationship between Precautionary Responsibility of Organizations and Social Prevention of Crime, *Journal of Disciplinary Knowledge Research*, Volume 20, Number 3 - Serial Number 80, Pages 1-31. (Persian)
- Hajro, A., Gibson, C. B., & Pudenko, M. (2017). Knowledge exchange processes in multicultural teams: Linking organizational diversity climates to teams' effectiveness. *Academy of Management Journal*, 60(1), 345-372.
- Hosseinpour, Jafar (2017) Investigating the effective factors on social prevention of burglary, *Journal of Social Order and Security*, Volume 10, Number 40, pp. 165-18. (Persian)
- Jay Scherer, Jordan Koch (2010) Living With War: Sport, Citizenship, and the Cultural Politics of Post -9/11 Canadian Identity *SSJ* 27, 1, 30 , ,1 – 29.
- Naderian, Massoud (2016) "Fundamentals of Sociology in Sports" Fourth Edition, Bamdad Publications). Applied ethics in sports competitions, Jahrom University Pres. (Persian)
- Naderian, Massoud (2015) Mojtabaei; Kazem, Mehrdad Nawabakhsh; Mehrdad, Kaldi; Alireza and Qader Zare Mahdavi (2016) A Study of Changes in Social Cohesion Due to Migration 5 in Qom, *Journal of Social Order and Security*, 13, 50, 51-70. (Persian)
- Namvar, Sajjad, Mohammad Javad Zahedi, Homa Zanzanizadeh (2013) Analysis of Dealing with Evil from the Perspective of Turbulence Theory (A Case Study of the Police Dealing with Street Evil in North Khorasan), *Quarterly Journal of Educational Research*, 9, 37, 1-31. (Persian)
- Rob Owens(2013) Ultimate Fighting and Embodiment, *sociology of sport journal*, ,humankinetics, volume 30, 104 – 107.
- Sadeghi; Ali, Pourgholami, Mohammad Reza (2021) An analysis of environmental elements affecting women's sense of security in the studied urban spaces: Shahreri, Volume 8, Number 2 - Serial No. 15, pp. 69-85 (Persian)
- Safari, Behrooz (2011) Theory of turmoil and social turmoil in Iran, *Iranian Journal of Social Studies*, 5, 4,. 62-85
- Simon Darnell (2010) Power, Politics and “Sport for Development and Peace”: Investigating the Utility of Sport for International Development, 54 – 75.
- Talebpour; Aboutrab, Alizadeh, Sajjad (2015) A Phenomenological Study of the Experience of Discrimination and Ethnic Inequality among Kurdish Students in Iranian Universities, *Iranian Journal of Sociology*, Volume and Number: Volume 19, Number 4, Pages 1-25. (Persian)
- Vukayibambe Isaac, Khoza (2004): Deviant driving behavior : an epidemiological study, <http://yjj.sagepub.com>.
- Warner, Barbara., Glenn, D. Pierce, L., (1993), Re- Examining Social Disorganization Theory Using Calls to The Police as a Measure of Crime, *Criminology* 31,: 493- 518.
- Noora J. Ronkainen, , Michael McDougall(2020) Beyond Health and Happiness: An Exploratory Study Into the Relationship Between Craftsmanship and Meaningfulness of Sport, *Sociology of Sport Journal*, 37 (4), 1–10
- Tyreal Yizhou Qian, Jerred Junqi Wang and James Jianhui Zhang(2020) Push and Pull Factors in E-Sports Livestreaming: A Partial Least Squares Structural Equation Modeling Approach, *International Journal of Sport Communication*, 13: 4, 621–642